

af hensyn til de specielle engelske domicilregler. I England vil det oprindelige domicil (domicile of origin) aldrig helt tabes, idet dette lægges til grund, hvis ikke det godtgøres, at den pågældende har et andet domicil. Samtidig stilles der meget strenge krav til domicilskifte (domicile of choice). I stor udstrækning bygger et domicilprincip også på „afledet domicil“, idet barn og hustru har samme domicil som manden. Ingen af disse regler gælder i dansk ret. Det kan også nævnes, at det i flere kontinentale stater er et vilkår for at erhverve et nyt domicil, at vedkommende har retlig handleevne — er myndig.

En nordisk domstol vil ved sin anvendelse af konventionens regler i litra c-d normalt kun skulle tage stilling til testators domicil i nordisk forstand ved oprettelsen og ved døden. Kun ganske undtagelsesvis kan der blive spørgsmål om yderligere at tage de engelske regler om „domicile of origin“ i betragtning. Der henvises i øvrigt til stk. 3 og bemærkningerne hertil.

Ad litra b og c bemærkes, at dersom testator har statsborgerret eller domicil i flere stater eller flere steder, kan lovgivningen i hvilken som helst af staterne anvendes. Derimod antages „habitual residence“ i litra d at være et faktisk begreb, således at testator kun kan have bopæl et sted på et givet tidspunkt.

Ad litra e bemærkes, at bestemmelsen kun vedrører den faste ejendom i den pågældende stat, altså ikke anden formue, som tilhører testator. Konventionen synes ikke at kræve, at den faste ejendom udtrykkeligt skal nævnes i testamentet. Et testamente, som omfatter alle testators ejendele, kan således være gyldigt efter formen for så vidt angår den faste ejendom, som findes i en stat, hvis formforskrifter testamentet iagttager, selv om det i øvrigt er ugyldigt.

Af bestemmelsen i stk. 1 følger bl. a., at et testamente, som var ugyldigt efter loven i den stat, testator havde tilknytning til ved oprettelsen, kan blive gyldigt efter loven i en stat, hvortil han senere får tilknytning. Denne regel er blevet kritiseret under henvisning til, at en testator, som er blevet opmærksom på, at testamentet oprindeligt var behæftet med en formfejl, og som ikke ønsker det opretholdt, på grund af formanglen i forhold til den tidligere anvendelige lov kan have anset det for overflødig at tilbagekalde testamentet. På den anden side er det til støtte for bestemmelsen blevet gjort gældende, at det i de allerfleste tilfælde vil være bedst stemmende med testators vilje, at hans testamente får gyldighed. Samtidig er der peget på muligheden for, som et materielt spørgsmål der

falder uden for konventionen, at føre bevis for, at det oprindelig ugyldige testamente måtte anses for genkaldt af testator.

Bestemmelsen bevirker også, at et testamente kan blive formelt gyldigt, selv om testamentet ville være ugyldigt af formelle grunde i den stat, hvis lov er afgørende for testamentets materielle gyldighed.

Det må være de testamentariske arvingers sag at føre bevis for, at betingelserne er til stede for anvendelsen af den lov, der efter konventionen medfører testamentets formelle gyldighed.

Ad stk. 2. Bestemmelsen om, hvilket af flere interne retssystemer, der skal anvendes, kan få en vis betydning for Danmark, idet der i den grønlandske arvelov nr. 154 af 27. maj 1964 § 13 findes regler om oprettelse af testamente for den grønlandske kredsdommer eller en af landsdommeren godkendt kommunefoged og på Færøerne efter arveforordningen af 1845 ikke er mulighed for oprettelse af holografisk testamente, smh. den danske arvelovs § 44. Den i bestemmelsen nævnte tilknytning kan f. eks. bestå i, at testator gentagne gange har opholdt sig i det område inden for statsborgerlandet, hvor vedkommende lovgivning gælder, at han har opretholdt forbindelsen med familien, som er blevet boende der, eller at han har beholdt ejendom eller interesser i området.

Ad stk. 3. Bestemmelsen indebærer, at danske domstole, hvis det hævdes, at et testamente, oprettet efter engelske regler, er formgyldigt, fordi testator var domicileret i England, skal anvende engelsk og ikke dansk ret ved afgørelsen af dette spørgsmål. I dette tilfælde er det således uden betydning, at der i dansk ret som nævnt ovenfor under stk. 1, ikke sondres mellem domicil og bopæl. Det afgørende er, at denne sondring eksisterer i engelsk ret.

Også denne regel vil medføre, at muligheden for, at testamentet kan erklæres formgyldigt, forøges.

Efter konventionens art. 9 kan der tages forbehold mod reglen i stk. 3, men et sådant forbehold ønskes ikke taget fra dansk side.

Ad art. 2.

Bestemmelsen om tilbagekaldelse i art. 2 rejser forskellige fortolkningsspørgsmål.

Efter *stk. 1*, anvendes art. 1 på testamentariske dispositioner, hvorved en tidligere testamentarisk disposition tilbagekaldes. Dispositionen behøver ikke at omfatte oprettelse af et nyt testamente, i hvilket tilfælde art. 1 er anvendelig. Reglen gælder enhver viljeserklæring om tilbagekaldelse, skriftlig som